

notitie

FORUM STANDAARDISATIE 11 december 2019 Agendapunt 4A – Forumadvies GWSW

Nummer: FS-191211.4A

Aan: Forum Standaardisatie
Van: Stuurgroep Open Standaarden

Datum: 15 november 2019
Versie: 1.2

Bijlagen: Expertadvies GWSW
Commentaar op de openbare consultatie GWSW

1. Aanleiding en achtergrond

In het beheer van stedelijk water en riolering wordt digitale gegevensuitwisseling steeds belangrijker. Meerdere ketenpartijen zijn betrokken bij het beheer van stedelijk water en riolering, denk hierbij aan gemeenten, bedrijven en waterschappen. Het doelmatig beheren van (afval)watersystemen vereist een gemeenschappelijke taal. Ook de maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie en de bouwopgave vereisen een (digitale) integrale aanpak, waarbij gezamenlijke gegevensdefinities een voorwaarde zijn.

Voor het uitwisselen van data en informatie is het essentieel dat alle partijen met dezelfde systematiek en definities werken en dezelfde (computer)taal spreken. Het GWSW is die gezamenlijke taal. Het GWSW geeft significante verbeteringen aan het gegevensbeheer met betrekking tot het gezamenlijk beheren van stedelijke (afval)watersystemen.

2. Betrokkenen en proces

GWSW is aangemeld voor opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst door Eric Oosterom, programmamanager Data en Informatie van Stichting RIONED.

Voor het opstellen van het Forumadvies is de volgende procedure doorlopen:

1. De procesbegeleiders en de vertegenwoordiger van het Bureau Forum Standaardisatie hebben op donderdag 2 mei 2019 een intakegesprek gevoerd met de indiener. Tijdens de intake is de standaard getoetst op de criteria voor in behandeling name en is een eerste inschatting gemaakt van de kansrijkheid op plaatsing op de 'pas toe of leg uit'-lijst.
2. Op basis van het intakeadvies heeft het Forum Standaardisatie op 12 juni 2019 besloten de aanmelding in procedure te nemen. Hierop volgend is een expertgroep samengesteld en een voorzitter aangesteld.
3. De leden van de expertgroep hebben een voorbereidingsdossier gekregen dat is opgesteld met informatie uit de aanmelding en het intake. Voorafgaand aan de expertbijeenkomst heeft de expertgroep dit voorbereidingsdossier doorgenomen en aandachtspunten geïdentificeerd.
4. De expertgroep is op maandag 17 juni bijeengekomen om de bevindingen in het algemeen en de geïdentificeerde aandachtspunten in het bijzonder te bespreken. Tijdens deze bijeenkomst zijn ook het toepassings- en werkingsgebied vastgesteld.

De volgende experts waren daarbij aanwezig:

- Eric Oosterom Stichting RIONED (indiener)
- Jakob Louw Gemeente Almere
- Guus Huls Het Waterschapshuis
- Frank Zwiers Antea Group
- Leendert van Wolfswinkel Neelen en Schuurmans
- Hendrik Kingma Riodesk
- Koos Boersma Informatiehuis Water
- Peter Meijssen I-Sago
- Jeroen Oldenhof Gemeente Alphen aan den Rijn
- Fineke Beukema Justid

Als onafhankelijk voorzitter is opgetreden Bas van Luxemburg, Hoofd Research en Development bij Lost Lemon. Pieter Verkaik (consultant) en Jeroen de Ruig (senior consultant bij Lost Lemon), hebben de procedure in opdracht van het Bureau Forum Standaardisatie begeleid. Redouan Ahaloui van het Bureau Forum Standaardisatie was als toehoorder bij de expertbijeenkomst aanwezig.

De openbare consultatie heeft gelopen van 5 augustus 2019 tot en met 2 september 2019. Tijdens de openbare consultatie is slecht één reactie ontvangen. De reactie was van de gemeente Roosendaal en was een onderschrijving van het belang van het opnemen van de standaard op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

In de voorbereidende stuurgroep vergadering van het Forum van 19 september 2019 is besloten om mogelijk functionele overlap tussen GWSW en de Basisregistratie Ondergrond (BRO) nader te onderzoeken en de standaard aan te houden tot onderzoek is afgerond.

Het nader onderzoek is uitgevoerd door Frank Terpstra (Geonovum), Eric Oosterom (Stichting Rioned), Redouan Ahaloui (Bureau Forum Standaardisatie) en Jeroen de Ruig (Lost Lemon).

Het resultaat is met name een aanscherping van het functioneel toepassingsgebied. Dit resultaat is voorgelegd aan het stuurgroep lid dat had gewaarschuwd voor de mogelijke overlap en heeft ingestemd met deze oplossing.

3. Consequenties en vervolgstappen

Tijdens het nader onderzoek is vastgesteld dat er mogelijk functioneel overlap is tussen de standaard GWSW en het IMBRO. Deze overlap heeft vooral betrekking op grondwaterbeheer en -monitoring. Bij de totstandkoming van het GWSW is gekozen alle relevante begrippen uit rioleringsbeheerpakketten te bundelen, waardoor enkele concepten over grondwatermetingen óók in het GWSW Basiswoordenboek beland zijn, maar tot op heden nog geen enkele rol spelen in de toepassingsgerichte uitwisselmodules.

Door het functionele toepassingsgebied van het grondwaterbeheer, wat valt onder de standaard GWSW, scherper te duiden, is een duidelijk onderscheid te maken tussen het GWSW en de IMBRO. De functionele toepassingsgebied GWSW standaard beperkt zich namelijk tot de inzameling en het transport van overtollig grondwater (conform de gemeentelijk watertaken, zoals vastgelegd in de Waterwet). Grondwatermonitoring valt onder de BRO.

De consequentie is dat het functioneel toepassingsgebied wordt aangescherpt tot:

"GWSW moet worden toegepast op het uniform uitwisselen van gegevens in het stedelijke waterbeheer betreffende de verwerking van hemelwater en de inzameling en het transport van afvalwater en overtollig grondwater."

De BRO is leidend voor grondwatermonitoring. De indiener heeft aangegeven dat het GWSW daar in de toekomst op zal aansluiten. In de volgende versie van de standaard zal eventuele functionele overlap worden verwijderd.

4. Gevraagd besluit

Het Forum Standaardisatie wordt gevraagd om in te stemmen met onderstaand advies.

Het Forum Standaardisatie adviseert het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) om:

- 1. GWSW op te nemen op de 'pas toe of leg uit'-lijst.*
- 2. Het functioneel toepassingsgebied voor GWSW als volgt vast te stellen: "GWSW moet worden toegepast op het uniform uitwisselen van gegevens in het stedelijke waterbeheer betreffende de verwerking van hemelwater en de inzameling en het transport van afvalwater en overtollig grondwater.*
- 3. Ten aanzien van de adoptie van GWSW de oproepen te doen die beschreven staan in paragraaf 5.5 hieronder.*

5. Toelichting

5.1 Over de standaard

Het doelmatig beheren van (afval)watersystemen vereist een gemeenschappelijke taal. Ook de maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie en de bouwopgave vereisen een (digitale) integrale aanpak, waarbij gezamenlijke gegevensdefinities een voorwaarde zijn.

Voor het uitwisselen van data en informatie is het essentieel dat alle partijen met dezelfde systematiek en definities werken en dezelfde (computer)taal spreken. Het GWSW is die gezamenlijke taal. Het GWSW geeft significante verbeteringen aan het gegevensbeheer met betrekking tot het gezamenlijk beheren van stedelijke (afval)watersystemen.

Meer technisch, het GWSW is een ontologie, een speciale datastructuur die assets, systemen en (beheer)processen op het gebied van stedelijk waterbeheer beschrijft. Het is een open data standaard volgens het linked data principe. Stichting RIONED beheert de standaard en zorgt voor doorontwikkeling ervan samen met de stakeholders. Het GWSW is onderdeel van het Semantisch Web en is gemodelleerd in RDF/RDFS/OWL-2. Uitwisseling van inspectiegegevens verloopt middels XML/RIB.

5.2 Hoe is het proces verlopen?

Het proces is verlopen zoals beschreven in hoofdstuk 2. Tijdens de stuurgroep van het Forum is geconstateerd dat er mogelijk functionele overlap is tussen GWSW en de BRO. Daarop is nader onderzoek gedaan en is inderdaad vastgesteld dat er sprake is van functioneel overlap. Dit is opgelost middels een aanscherping van het functioneel toepassingsgebied van GWSW.

5.3 Hoe scoort de standaard op de toetsingscriteria?

Open standaardisatieproces

Het beheer en doorontwikkeling van de standaard GWSW is open. GWSW wordt beheerd door Stichting RIONED, een non-profit-koepelorganisatie namens alle belanghebbenden in het stedelijke waterbeheer. De gemeenten, waterschappen en andere Nederlandse overheidspartijen vormen een belangrijk deel van de betreffende GWSW werk-, project- en stuurgroepen en hebben daarmee volledige inspraak. Er is een vastgesteld document waarin de beheerprocedures en -organisatie beschreven is. Alle documentatie over het beheerproces, de versies en governance is vrij beschikbaar. Het beheerplan is nog niet voldoende uitgewerkt om het predicaat *uitstekende beheer* te krijgen.

Toegevoegde waarde

Aangetoond is dat GWSW toegevoegde waarde heeft als standaard. Er is geen concurrerende standaard en vanuit aanpalende (sub)domeinen is ook behoefte aan een standaard voor stedelijk waterbeheer, zodat de standaarden op elkaar afgestemd kunnen worden.

Draagvlak

GWSW heeft draagvlak bij de overheid en marktpartijen. Er zijn enkele suggesties gedaan om het draagvlak nog verder te vergroten, zoals herziening en uitbreiding van het beheerplan en

gezamenlijk wegnemen van overlap met de standaarden IMBOR en Aquo-standaarden. Daarnaast zouden de provincies wederom actief moeten participeren in de verdere doorontwikkeling van de standaard.

Opname bevordert de adoptie

Door de experts is aangegeven dat opname op de lijst nodig is om de adoptie te vergroten. Daarnaast zal GWSW bijdragen tot noodzakelijke harmonisatie met andere standaarden in het ruimtelijk domein, zoals IMBOR en Aquo.

5.4 Wat is de conclusie van de expertgroep en de consultatie?

Conclusie van het expertonderzoek

De experts adviseren om de standaard GWSW op te nemen op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

Analyse van reacties uit de openbare consultatie

Tijdens de openbare consultatie is slechts één opmerking binnen gekomen. Een vertegenwoordiger van de gemeente Roosendaal benadrukt nogmaals het belang van de standaard GWSW en geeft aan het eens te zijn met het opgestelde expertadvies.

5.5 Welke additionele adviezen zijn er ten aanzien van de adoptie van de standaard?

De experts doen het Forum Standaardisatie en Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) de aanbeveling om bij de opname op de 'pas-toe-of-leg-uit'-lijst de volgende oproep ten aanzien van de adoptie van GWSW te doen:

- De provincies hebben geen actieve rol meer bij de doorontwikkeling van GWSW. Aangezien de provincies ook een rol hebben in het waterbeheer is participatie van de provincies belangrijk. Door Stichting RIONED is aangegeven dat de provincies zich beleidsmatig hebben teruggetrokken uit de waterketen en dat veel provincies ook geen lid meer zijn van Stichting RIONED. Stichting RIONED geeft aan dat provincies welkom zijn om te participeren in de GWSW-gremia. Stichting RIONED geeft aan de provincies daartoe opnieuw uit te nodigen.
- Aanbeveling aan RIONED om de adoptie van de standaard GWSW het komende jaar goed te monitoren en te komen tot eventuele aanbevelingen om de adoptie verder te vergroten. Verzoek aan Bureau Forum Standaardisatie om GWSW mee te nemen in de jaarlijkse adoptie meting.
- Advies aan Stichting RIONED om de komende tijd een business case te ontwikkelen met daarin, indien mogelijk een financiële component; de kosten van de inspanning om de standaard te ontwikkelen en te implementeren versus de mogelijke financiële besparingen die dit oplevert.

6. Referenties

[1] Expertadvies GWSW:

<https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/bfs/files/Expertadvies%20GWSW%20versie%201.0.pdf>

[2] Reacties uit de consultatieronde GWSW:

<https://www.forumstandaardisatie.nl/sites/bfs/files/Commentaar-uit-de-openbare-consultatie-GWSW.pdf>